

Regionální a distribuční akciové společnosti a Privátní česká plynárenská a.s.

K množícím se dotazům, jak dnes hodnotím vznik a projevy podnikání PČP a.s. v období let 1995 až 1999 z pozice soudního znalce pro odvětví energetiky - plynárenství, musím mnohým zainteresovaným asi překvapivě odpovědět jednoznačně, že pozitivně.

Své tvrzení opírám o vlastní poznatky z období, kdy jsem působil ve vedoucích funkcích v Jihočeské plynárenské a.s. a z informačních soustav většiny distribučních společností od jejich vzniku do těchto dnů.

1. Vlastnické vztahy k plynárenskému zařízení vybudovanému v době platnosti Plynárenského zákona č. 67/1960 Sb.

Plynárenské akciové společnosti vznikly ve 2. vlně kuponové privatizace k 1.1.1994, tedy v době platnosti "Plynárenského zákona". Zákon definoval prostředí podnikání v odvětví a jednoznačně posiloval monopol plynárenských firem. Není proto divu, že mnoho vedoucích pracovníků podcenilo i po roce 1994 institut vlastnictví a tak v době, kdy vešel v platnost nový "Energetický zákon" č. 222/1994 Sb. provozovali distributoři mnohá zařízení, k nimž neměli ani vlastnický ani jakýkoliv smluvní vztah. Šlo o zařízení figurující na listech vlastnických nejružnějších investorů (měst, obcí, fyzických a právnických osob) a představující v sumě pořizovací hodnoty desítky až stovky milionů Kč. Dosud platný zákon upravil nově nejenom vlastnická, ale i provozovací práva. Plošně se otevřela možnost investovat a vykupovat už provozované základní fondy. PČP a.s. této možnosti plně využila a v mnoha případech je smluvní cestou za úplatu získala.

Ve všech distribučních firmách došlo v krátkém časovém údobí let 1995 - 1997 ke zmobilizování úsilí s cílem smluvního řešení majetku, ale i provozování (výkupy, zápůjčky, pronájmy). Náklady potřebné na výkupy bylo nutné opatřit a zahrnout do podnikatelských plánů. Dynamiku vzrůstu majetku všech distributorů nejlépe vystihují zveřejňovaná data o vývoji vlastního jmění nebo v té době učiněné podnikatelské plány distribučních společností.

2. Energetický zákon č. 222/1994 Sb. a "nová" výstavba plynárenských zařízení po roce 1994

Odezňující platnost „plynárenského“ zákona a jeho nahrazení zákonem novým „energetickým“ zásadně změnil od konce roku 1994 klima podnikání v odvětví.

Na scénu výstavby nových zařízení vstoupili noví investoři, většinou bez tradice a často bez větších znalostí. Parlament ČR k tomu prosadil uvolnění známých 6 miliard Kč z výnosů malé privatizace uvolňovaných (většinou obcím) Státním fondem životního prostředí. Obce v úloze investorů většinou posilovaly rozpočty plynárenských staveb vlastními zdroji stejně jako i zdroji místně příslušnými distribučními společnostmi. Příležitost k plošnému investování tak dostala i PČP a.s., která před tím získala „autorizaci“ popsanou zákonem a nabídla obci výhodnější podmínky. Tím se i PČP a.s. otevřel prostor pro smluvní osvojení plynárenských zařízení po splnění závazků obcí k SFŽP. Na scénu vstoupil konkurent, na jehož počínání prakticky všichni distributoři reagovali přepracováním podnikatelských plánů. Projevem přepracování bylo navyšování potřeb investic do počátečního období nebo stručněji zkrácení doby hlavního směru rozvoje firem z 8 až 10 na 3 až 4 roky. Doklady tohoto tvrzení jsou uloženy ve výročních zprávách, změnách podnikatelských plánů (s výraznými nárůsty potřeb do počátečních období) a v informačních soustavách (výše investic, počty gasifikovaných obcí, počty zákazníků, výše vlastního jmění).

V podmínkách JČP a.s. tak například došlo k urychlení gasifikace oblastí kolem Slavonic, Nových Hradů, Křemže, Českého Krumlova, Třeboně, Suchdolu nad Lužnicí a dalších mikroregionů.

3. Výnosy z provozování

Do plynárenských zařízení vlastněných a provozovaných PČP a.s. dnes na smluvním principu dodávají zemní plyn regionální distributoři. Regionální distributoři prodávají zemní plyn PČP, a.s. jako ostatním odběratelům, tj. za cenu, která dle cenového výměru MF ČR zajišťuje pro tyto regionální distributory potřebný zisk. Navíc se prostřednictvím této ceny pro ostatní odběratele do ukončení procesu deregulace provádí stále křížová dotace cen zemního plynu pro odběratele kategorie domácnosti u příslušných regionálních distributorů. Až do ukončení deregulace cen a do zahájení otevírání trhu se zemním plynem se tak zařízení vlastněná PČP a.s. podílejí na tvorbě zisku místně příslušných distribučních společností, aniž by tvorba tohoto zisku vyžadovala vynakládání investičních prostředků ze strany regionálních distributorů..

4. Struktura investic

Za povšimnutí stojí struktura investic PČP a.s. a jejich srovnání s distributory. Zatímco PČP investovala do čistě plynárenských zařízení (výkupy, nové stavby), distribuční společnosti budovaly širokou infrastrukturu včetně obnovy technických prostředků údržby, obchodu a provozu. To posilovalo všeobecné vidění PČP jako vážného konkurenta s regionech a často urychlovalo rozhodnutí o nových stavbách u distributorů. Lze to dokumentovat zápisy jednání porad vedení, představenstev, dozorčích rad i valných hromad společností.

5. Závěrem

Vstup PČP a.s. do regionů pozitivně ovlivnil nebo změnil:

- a) myšlení vedoucích pracovníků a statutárních orgánů, distribučních firem tím, že rychleji vtáhl do aktivního tržního prostředí v procesu udržení a získání zákazníků včetně přípravy a výstavby nových zařízení
- b) urychlil mapování vlastnických vztahů a spěšné uzavírání chybějících smluv s vlastníky provozovaných zařízení nebo s investory nových zařízení (často končící smlouvami o výkupu). Rychleji rostla obchodně-provozní základna distributorů.
- c) podnikatelské plány distributorů tím, že došlo k „nahrnutí“ investičních potřeb do let 1996 až 1999, kdy je z cca 50% vlastních ztrát a v majoritním postavení jejich potřeby dosud zohledňuje. Při tom se v důsledku inflace investice zhodnocují tím spíše, že jsou budovány ve vysoké kvalitě a jejich životnost bude delší než 30 až 50 let.

Výše uvedený poznatek zvláště vynikne v procesu přípravy prodeje majetkových účastí distribučních společností v rámci ukončení privatizace (zvýšila se lukrativnost prodeje) a v procesu liberalizace trhu se zemním plynem (zvýšené náklady pořízení zařízení v období 1995 – 1999 už budou trvale zakalkulovány do cen pro konečné spotřebitele).

Je však třeba zmínit i negativní dopady investic PČP v regionech:

- a) dodatečné úpravy na plynárenských zařízeních požadované distribuční společnostmi před vpuštěním plynu do zařízení PČP vyvolaly další náklady.
- b) eskalace investičních potřeb distributorů v období 1995 – 1999 na gasifikaci oblastí s nižší efektivností prodeje zemního plynu a v důsledku toho vyšší míry zadlužení. Distribučních společností